необходимо вирішити в відповідності з визначеною версією; диференціацію уголовних і спеціальних слідствених заходів, які слід виконати для досягнення бажаної мети; перевірку версій за результатами спеціального і уголовного расследования; оцінку результатів.

Зроблено висновок, що вся організація расследования, її планування проводиться динамічно, а не фіксовано; план повинен постійно відноситися до даних, отриманих в ході расследования уголовних дел, переходя от общего к частному. Рекомендовано для цієї категорії дел расследование преступлений проводити групою офіцерів (всіма працівниками уголовного розыска), що підвищить якість і ефективність расследования.

Ключові слова: преступление, план, версія, жертва, обставина, організована преступна група, уголовное производство.

DOI: 10.33766/2524-0323.93.305-315
УДК 355.404.6

Тишук В. В., старший викладач кафедри спеціальних дисциплін факультету правоохоронної діяльності Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький, Україна)

e-mail: comua8@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5811-5909>

Сивовол Р. М., слухач факультету підготовки керівних кадрів Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький, Україна)

e-mail: nadpsu@dpsu.gov.ua

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-2637-234X>

КРИМІНОЛОГІЧНИЙ ПРОФІЛЬ ОСОБИ, ЯКА ВЧИНИЛА РОЗГОЛОШЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ

У статті досліджено елементи кримінологічного профілю особи, яка вчинила розголошення державної таємниці. Дослідження проведено на основі аналізу статистичних даних Єдиного державного реєстру судових рішень України. У дослідженні були оцінені соціально-демографічні (стать, вік, освіта, національність) та кримінально-правові характеристики (мотивація злочинної поведінки, одноосібний чи груповий характер злочинних дій, тривалість злочинної діяльності, наявність чи відсутність судимості тощо). Узагальнення та інтерпретація результатів судових рішень надали можливість змодельовати типовий кримінологічний профіль особи злочинця, що вчинив розголошення державної таємниці, та виділити окремі специфічні характеристики суб'єктів цього злочину.

Ключові слова: національна безпека, розголошення державної таємниці, Державна прикордонна служба України, кримінологічний профіль, особа злочинця, ознаки злочинця, Єдиний державний реєстр судових рішень України.

Постановка проблеми. Державна таємниця виконує важливу роль у становленні державності та збереженні суверенності кожної країни. В умовах «інформа-

ційного суспільства» вона набуває особливої цінності, і від того, наскільки держава вживатиме заходи щодо її забезпечення, залежатиме національна безпека України.

Сьогодні одним із найважливіших завдань уповноважених підрозділів правоохоронних органів та спеціальних служб України є забезпечення збереження державної таємниці від розголошення різноманітними засобами й методами, у тому числі шляхом проведення окремих контррозвідувальних заходів та здійснення оперативно-розшукової діяльності, застосовуючи профілювання злочинців на початкових етапах пошуку й перевірки інформації.

Статистичний аналіз даних Єдиного державного реєстру судових рішень (далі – ЄДРСП) України показує, що станом на 31 грудня 2020 року, в Україні ухвалено 27 судових рішень за вчинення злочинів, передбачених ст. 328 (Розголошення державної таємниці) та ст. 422 (Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості) Кримінального кодексу України [1]. Технології у сфері атомної енергетики, ракетобудування та воєнно-промислового комплексу, якими володіє Україна, становлять інтерес для спеціальних служб іноземних держав та міжнародних корпорацій, тому існують об'єктивні загрози, що можуть спонукати осіб, які мають відповідний допуск та доступ, до розголошення державної таємниці. Через те набуває актуальності необхідність моделювання кримінологічного профілю особи злочинця, який вчиняє розголошення державної таємниці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику окремих особливостей формування кримінологічного профілю злочинця досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці, зокрема: С. І. Халимон, В. О. Білецький, О. В. Зайцев, В. В. Половніков, Н. С. Кончук, П. П. Волинець, К. Г. Махатадзе, Ю. А. Оверченко, Дж. Е. Доуглас, Р. К. Ресслер, А. В. Бургесс, К. Р. Гартман та інші. Проведений нами аналіз наукових праць щодо профайлінгу засвідчив, що питання ефективності застосування профілювання злочинців є одним із дискусійних.

Існує багато різних методів кримінологічного профілювання, і всі вони залежать від обґрунтованості основної теорії, логіки та розуміння. Деякі методи є абстрактними, загальними та прогностичними ознаками, інші – конкретні. Дехто покладається на статистику групи правопорушників або виключно на досвід чи на вивчення поведінкових доказів, що залежать від кожного конкретного випадку [2].

Для того щоб краще розуміти моделювання кримінологічного профілю злочинця, пригадаймо історію його виникнення. У 1970-х роках, у Федеральному бюро розслідувань (далі – ФБР) США почали здійснювати кримінологічне профілювання на основі комплексного підходу з використанням практичного досвіду, психології, експертизи місця злочину та судової медицини. Спеціальні агенти ФБР розробили та стали викладати курс під назвою «Прикладна кримінологія» (профілювання). Вони почали отримувати запити від слідчих поліції та перевіряти профілі злочинців, які проходили по наявних кримінальних провадженнях. У ході їхньої роботи було отримано багато позитивних результатів, які призвели до створення Національного центру ФБР для аналізу насильницької злочинності і поставили процес кримінологічного профілювання як загальну практику [3].

Частина вчених, наприклад, Дж. Е. Доуглас, Р. К. Ресслер, А. В. Бургесс, К. Р. Гартман [4] та інші, розглядають профілювання злочинців як моделюва-

ння кримінологічного профілю особи, що вчинила конкретний злочин, з метою подальшого застосування в доказуванні вини обвинуваченого або встановлення невідомого злочинця. У нашому дослідженні ми говоримо про кримінологічні профілі осіб, що вчинили злочини, узагальнені з доступних даних Єдиного державного реєстру судових рішень України в межах певної кількості постановлених судових рішень (хоча можуть бути й інші джерела: кримінальні провадження, оперативні звіти тощо). Тому є необхідність поділяти кримінологічні профілі на два типи, які за своєю суттю подібні, але мають різне призначення та методику моделювання: перший, як ми вже говорили, використовується в кримінальних провадженнях для доказування вини обвинуваченого за конкретним злочином або пошуку невідомого злочинця, який вчинив злочин; другий може бути використаний для пошуку та встановлення осіб, що можуть готувати вчинення злочину [5].

Таку методику моделювання кримінологічного профілю використовували у своєму дослідженні Ю. Б. Курилок та С. І. Халимон, які також вивчали доступні дані ЄДРСР України щодо судових рішень за ст. 332 (Незаконне перетравлення осіб через державний кордон України) Кримінального кодексу України [1; 6].

Формулювання цілей. Мета статті — проаналізувати доступні дані ЄДРСР України та змоделювати кримінологічний профіль особи, яка вчиняє розголошення державної таємниці.

Виклад основного матеріалу. Кримінальним Кодексом України передбачено відповідальність за розголошення державної та військової таємниці відповідними статтями, а саме ст. 328 «Розголошення державної таємниці» та ст. 422 «Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості» [1].

Важливим елементом є те, що при вчиненні цих злочинів розголошення відомостей, що становлять державну таємницю, не повинно мати ознак державної зради або шпигунства, які передбачені ст.ст. 111, 114 Кримінального Кодексу України [1], тобто не повинно бути умисно спрямоване на спричинення шкоди основам національної безпеки України [7, с. 416].

Крім того, обидва злочини, передбачені ст. 328 та ст. 422 Кримінального Кодексу України [1], а саме «Розголошення державної таємниці» та «Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості», є досить схожими. Основна відмінність між ними полягає в предметі злочину, яким є відомості військового характеру, що становлять державну таємницю, та документи чи матеріали, котрі їх містять, за ст. 422 Кримінального Кодексу України [1; 8, с. 48-49].

Як зазначає Д. В. Соларьова, профайлінг є засобом підвищення ефективності протидії злочинності. Його практичне застосування в превентивній діяльності сприятиме попередженню злочинних дій [9]. Очевидно, що для проведення профайлінгу необхідно мати типовий кримінологічний профіль особи, яка скоює той чи інший злочин (у нашому випадку — розголошення державної таємниці). Тому, з метою моделювання такого кримінологічного профілю, у ході дослідження даних ЄДРСР щодо постановлених судових рішень за ст.ст. 328, 422 Кримінального Кодексу України [1], з огляду на результати нашого попереднього дослідження

кримінологічного профілю особи, яка скоює державну зраду [10], ми здійснили моделювання та перевірили наступні гіпотези:

1. Походження за народженням та проживанням з територією країни-агресора, окупованої території або областей, що межують з ними, підвищують ризики вчинення розголошення державної таємниці.

2. Більшість осіб, які вчинили розголошення державної таємниці, належать до середнього та старшого віку.

3. Кримінологічний профіль особи, яка розголошує державну таємницю, за основними критеріями, подібний до кримінологічного профілю особи, яка скоює державну зраду.

Методологія емпіричної частини дослідження базується на загальнонаукових методах, головним з яких був метод системного аналізу. Зазначений спосіб певним чином поєднує в собі суб'єктивні та об'єктивні моменти пізнання [11].

Дослідження було спрямоване на виявлення та вивчення соціально-демографічних та кримінально-правових ознак осіб, що скоїли розголошення державної таємниці.

У дослідженні використовувалась спеціально розроблена анкета для оцінки кримінологічного профілю особи, що скоїла розголошення державної таємниці. До неї було включено 18 пунктів, які характеризували злочинців і були змодельовані на основі аналізу результатів наукових досліджень з аналогічних тем, а також особистих поглядів авторів на проблему.

Специфіка теми дослідження та неможливість вивчити закриті (таємні) рішення судів спонукали нас проаналізувати доступні дані ЄДРСР України. Для проведення розвідки був сформований масив даних із судовими рішеннями, що були отримані з ЄДРСР України. На час проведення аналізу ЄДРСР України містило 27 доступних обвинувальних вироків за ст. 328 та ст. 422 Кримінального кодексу України, які були ухвалені судами щодо 29 осіб [1].

Таким чином, ґрунтуючись на попередніх наших дослідженнях щодо моделювання кримінологічного профілю зрадника [10], ми розробили та застосували подібну анкету для профілювання осіб, які вчинили розголошення державної таємниці.

Соціально-демографічні ознаки. Аналіз отриманих даних показує, що особи, які вчинили розголошення державної таємниці, класифікуються так: серед загальної кількості досліджуваних осіб у 25 випадках (86,2 %) – чоловіки, у 4 (13,8 %) – жінки.

У процесі вивчення вікових ознак для більшої інформаційної цінності ми розділили структуру віку на чотири позиції, які далі втілюються в трьох групах. Таким чином, засуджені за розголошення державної таємниці були поділені за віком наступним чином: молодь (18-24 років) – 1 випадок (3,4 %); 25-34 років – 9 (31,0 %); середній вік (35-44 років) – 12 (41,4 %); старший вік 45-59 років – 7 випадків (24,2 %) відповідно.

Результати показують, що більшість осіб, які вчинили розголошення державної таємниці, належать до середнього та старшого віку, що в сукупності становить 19 випадків (65,6 %) серед усіх досліджуваних осіб.

За рівнем освіти, особи, які вчинили даний злочин, характеризуються таким чином: 23 випадки (79,3 %) – ті, хто мають вищу освіту, 1 епізод (3,4 %) – особи

мають початкову вищу (коледж, технікум, медичне училище; молодший спеціаліст), у 5 випадках (17,3 %) — мають середню, середню спеціальну чи професійну освіту (загальноосвітня школа, ліцей, професійно-технічне училище).

За результатами вивчення судових рішень встановлено, що рід занять осіб характеризується наступним чином: найбільший показник склали працівники правоохоронних органів та службовці — по 10 випадків (29,0 %) на кожну категорію осіб, 5 (17,2 %) — це кваліфіковані робітники, 4 осіб (13,8 %) були військовослужбовцями.

У типовому кримінологічному портреті ми використали поняття «державний службовець», об'єднавши в одну групу статистичні дані дослідження по працівниках правоохоронних органів, військовослужбовцях та службовцях, й отримали загальний результат на рівні 82,8 %.

Кількість одружених злочинців становить 20 осіб (68,9 %); у 7 випадках (24,1 %) злочинці не перебували в шлюбі, решта — 2 особи (7,0 %) — були розлученими.

На момент учинення злочинів у 16 випадках (55,2 %) на утриманні в осіб не перебувало неповнолітніх дітей, у 8 епізодах (27,6 %) — одна дитина та в 5 випадках (17,2 %) на утриманні було двоє дітей.

У 29 випадках (100 %) усі особи, які вчинили злочини, передбачені ст. 328 та ст. 422 КК України, проживали в містах; серед них не було мешканців сіл.

За областями проживання ми отримали наступний розподіл: 15 осіб (51,7 %) — мешканці областей, які межують з окупованою територією або країною-агресором; 12 осіб (41,3 %) — мешканці тиллових областей України та 2 мешканці окупованої території (7,0 %).

Цікаво, що 13 осіб (44,9 %) — з областей, які межують з окупованою територією або країною-агресором, 11 (37,9 %) — уродженці тиллових областей України, 4 особи (13,8 %) народились на окупованій території та 1 (3,4 %) — уродженці країни-агресора.

Як бачимо, в обох групах (за народженням, більшою мірою, 18 випадків (62,1 %) за проживанням, менше — 17 випадків (58,7 %)), переважна кількість осіб, тим чи іншим чином пов'язані з територією, на яку має чи мала вплив країна-агресор. Це територія країни-агресора, окупована територія та області, що межують із ними.

Кримінально-правові ознаки. Серед досліджуваних осіб не було засуджених, які мали кримінальну історію (судимість).

Більшість засуджених за розголошення державної таємниці вчиняли злочин одноособово — 24 випадки (82,8 %), частина — за співучастю з іншими особами — 4 (13,8 %) — та в складі групи осіб — 1 (3,4 %).

Засуджені особи вчиняли розголошення державної таємниці впродовж від 1 до 6 місяців — у 2 випадках (86,2 %) — та протягом 7–12 місяців — у 4 епізодах (13,8 %).

Мотиви вчинення розголошення державної таємниці в більшості випадків не чіткі та пов'язані з неналежним виконанням обов'язків, передбачених посадовою інструкцією, а саме: у частині, що стосується роботи з матеріальними носіями секретної інформації (тобто, злочин вчинено з необережності) [12, с. 101], — у 22 випадках (75,8 %); корисливий мотив спостерігався у 4 епізодах (13,8 %); сприяння учасникам злочинних організацій — у 2 випадках (7,0 %); в 1 епізоді (3,4 %) була спроба уникнути відповідальності за інший злочин, у результаті чого розголошено державну таємницю.

У більшості випадків (25 — це 86,2 %) отримання коштів за вчинення злочину не було і лише у 2 епізодах (7,0 %) чітко доведено корисливий мотив засуджених та отримання ними коштів від зацікавлених осіб, яким було розголошено державну таємницю, — це суми 2 000 доларів США та 3 000 гривень відповідно. Крім того, у 2 випадках (7,0 %) ті, хто вчиняли розголошення державної таємниці, розраховували на винагороду від зацікавлених осіб, але не отримували її.

Ставлення до вини. Засуджені визнали вину (спірили слідству, підписали угоди про визнання винуватості) в 10 випадках (34,5 %), визнали вину — у 9 епізодах (31,0 %), визнали вину із щирим каяттям — 3 (10,3 %), частково визнали вину — 3 (10,3 %), не визнали вину — 2 (7,0 %), у 2 випадках (7,0 %) — судовий розгляд проводився без присутності обвинуваченого, тому ставлення засуджених до вини не відоме.

Одними з основних обставин, що підлягають доказуванню, є обставини, які пом'якшують та обтяжують покарання, — за ст. 66 (Обставини, які пом'якшують покарання) та ст. 67 (Обставини, які обтяжують покарання) КК України.

На нашу думку, заслуговує на увагу те, що у всіх вивчених вироків судами не встановлено обставин, які обтяжують покарання. Обставини, які пом'якшують покарання, встановлені лише у 5 випадках (17,2 %), із них: 3 епізоди (10,3 %) — врахування судами щирого каяття або активного сприяння розкриттю злочину; у 2 випадках (7,0 %) суди не враховували обставини, які пом'якшують покарання; 1 випадок (3,4 %) — коли враховано декілька обставин, які пом'якшують покарання, що стосуються особи винного, зокрема відсутність судимостей, позитивна характеристики за місцем проживання, наявність на утриманні неповнолітніх дітей; і в 1 епізоді (3,4 %) враховано статус учасника бойових дій особи, яка вчинила розголошення державної таємниці.

Для повноти кримінологічного портрету особи злочинця, що вчинив розголошення державної таємниці, необхідно з'ясувати міру покарання, яка застосовувалась до винних осіб. Санкція ст. 328 КК України передбачає покарання за вчинення цього злочину у виді позбавлення волі на строк від двох до п'яти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого (ч. 1 ст. 328 КК України), позбавлення волі на строк від п'яти до восьми років (ч. 2 ст. 328 КК України), а санкція ст. 422 КК — покарання у виді позбавлення волі на строк від двох до п'яти років (ч.ч. 1, 2 ст. 422 КК України), позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років (ч. 3 ст. 422 КК України).

Вивчені вирoki свідчать про переважне застосування покарання у виді позбавлення волі на строк від двох до п'яти без позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю: 15 випадків (51,6 %) та 6 епізодів відповідно (20,7 %) із позбавленням цих прав. У значній частині вироків суди застосовували ст. 69 КК України (Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом) аналогічно: у 6 випадках (20,7 %), у 2 епізодах (7,0 %) — застосування покарання у виді позбавлення волі на строк від п'яти до восьми років. Також у 12 випадках (41,3 %) від загальної кількості засуджених звільнено від відбування покарання з випробуванням, із застосуванням ст. 75 КК України, та покладено обов'язки відповідно до ст. 76 КК України, у 2 епізодах (7,0 %) — звільнено від відбування покарання з випробуванням, із застосуванням ст. 1 п. «в» Закону України

«Про амністію у 2016 році», та в 1 випадку (3,4 %) — застосовано службові обмеження для військовослужбовців згідно зі ст. 58 КК України.

Окремо необхідно виділити той факт, що 12 осіб (41,3 %) вчинили суміжні злочини за наступними статтями КК України: ст. 329 (Втрата документів, що містять державну таємницю) – 3 епізоди (10,3 %); і по одному випадку (3,4 %) за ст. 28 (Вчинення злочину групою осіб, групою осіб за попередньою змовою, організованою групою або злочинною організацією), ст. 158 (Надання неправдивих відомостей до органу ведення Державного реєстру виборців або фальсифікація виборчих документів, документів референдуму, підсумків голосування або відомостей державного реєстру виборців), ст. 159-1 (Порушення порядку фінансування виборчої кампанії кандидата, політичної партії (блоку)), ст. 190 (Шахрайство), ст. 256 (Сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності), ст. 263 (Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами), ст. 307 (Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів), ст. 368 (Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою), ст. 387 (Розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування).

Висновки. Отримані результати дослідження судових рішень, що ухвалені за ст. 328 та ст. 422 КК України, їх аналіз та узагальнення, дають можливість побудувати кримінологічний профіль особи злочинця, який вчиняє розголошення державної таємниці. Це особа чоловічої статі (86,2 %), віком від 35 до 59 років (65,6 %), яка проживає в місті (100 %), має вищу освіту (79,3 %), є державним службовцем (82,8 %), не одружена (68,9 %), на утриманні не має неповнолітніх дітей (55,2 %), не судима (100 %) та вчинила злочин одноособово (82,8 %).

Отримані результати загалом підтвердили гіпотезу № 1 про те, що походження з території країни-агресора, окупованої території або областей, які межують із ними, за народженням, більшою мірою — 18 випадків (62,1 %), за проживанням, меншою — 17 епізодів (58,7 %), підвищують ризики вчинення розголошення державної таємниці.

Гіпотеза № 2 також знайшла своє підтвердження. У результаті проведеного дослідження було встановлено, що більшість осіб, які вчинили розголошення державної таємниці, належать до середнього та старшого віку — 19 випадків (65,6 %).

Гіпотеза № 3 підтверджена частково. За деякими критеріями є певна різниця між кримінологічним профілем особи, яка вчиняє розголошення державної таємниці та державну зраду. Наприклад, встановлено відмінність по одному з основних критеріїв, яким є мотив, а саме, вчинення розголошення державної таємниці з корисливим мотивом здійснюється лише у 4 випадках (13,8 %), на відміну від державної зради, де корисливий мотив на рівні 26 випадків (63,6 %).

Таким чином, вищезазначені елементи кримінологічного профілю особи, яка вчинила розголошення державної таємниці, допоможуть оперативному персоналу, сформулювати уявлення про контингент осіб, які можуть бути схильні до вчинення даного виду злочину. Крім того, використання типового профілю таких осіб надасть можливість звужити коло пошуку фактичних даних про розвідувально-підпривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та сприятиме інтересам кримінального

судочинства, а також отриманню інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави.

У подальшому пропонується продовжити розвідку з метою встановлення та обґрунтування причин скоєння розголошення державної таємниці переважно особами середнього та старшого віку, які походять (за народженням чи проживанням) з території країни-агресора, окупованої території або областей, що межують з ними. На нашу думку, такі причини потребують вивчення та врахування окремих категорій, наприклад, таких як інформаційно-психологічний вплив та ретроспектива етнічної географії.

Використані джерела:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://tinyurl.com/yag4t9ee>. (дата звернення: 08.02.2021).
2. No authors, (2012). Preface to the Fourth Edition *Criminal Profiling: The Imperatives of Scientific Methodology and a Behavioral Science Education. Criminal Profiling (Fourth Edition)* An Introduction to Behavioral Evidence Analysis, xv-xix. DOI : <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-385243-4.00033-2>.
3. Morton, R. J., & Lord, W. D., (2005). Criminal Profiling, *Encyclopedia of Forensic and Legal Medicine*, 51-55. <https://doi.org/10.1016/B0-12-369399-3/00086-0>.
4. Douglas, J. E., Ressler, R. K., Burgess, A. W., & Hartman, C. R. (1986). Criminal profiling from crime scene analysis. *Behavioral Sciences & the Law*, 4 (4), 401-421. DOI : <https://doi.org/10.1002/bsl.2370040405>.
5. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р. № 2135-XII. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://tinyurl.com/y47sba2z>. (дата звернення: 08.02.2021).
6. Kuryliuk, Y., & Khalymon, S. (2020). Criminal profile of migrants' smuggler across the State Border of Ukraine. *Amazonia Investiga*, 9 (27), 195-208. DOI : <https://doi.org/10.34069/AI/2020.27.03.21>.
7. Баулін Ю.В. Кримінальне право України: особлива частина: підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. ; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 4-ге вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2010. 608 с.
8. Виноградов А. К., Михайлуца М. І. Порівняльно-правовий аналіз кримінальної відповідальності за розголошення державної таємниці та за розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрату документів чи матеріалів, що містять такі відомості / *Південноукраїнський правничий часопис* : Протидія злочинності: проблеми практики та науково-методичне забезпечення. Випуск 3-2019. С.46-49. DOI : <https://doi.org/10.32850/sulj.2019.3-11>.
9. Соларьова Д. В. Профайлінг – засіб підвищення ефективності протидії злочинності / *Наука онлайн: Міжнародний електронний науковий журнал*. 2019. №12. DOI : <https://tinyurl.com/yuyf73w9>. (дата звернення: 08.02.2021).
10. Polovnikov, V., Biletskyi, V., Tyshchuk, V., & Overchenko, Y. (2020). Criminological profile of a perpetrator of a high treason. *Amazonia Investiga*, 9(28), 176-189. DOI : <https://doi.org/10.34069/AI/2020.28.04.21>.
11. Khalymon, S., Polovnikov, V., & Volynets, P. (2020). Socio-psychological Profile of a Person Who Confidentially Provides Assistance to the Operational Unit. *Anuario de Psicología Jurídica*, 30, 13-20. DOI : <https://doi.org/10.5093/apj2019a10>.
12. Вислоцька Т.Ю., Кримінально-правова охорона таємниці в Україні. Дисертація

на здобуття наукового ступеня к.ю.н. (доктора філософії). 12.00.08. – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Галузь знань «081» Право. Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів, 2017. с. 275.

References:

1. Kryminalnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 5 kvitnia 2001 r. № 2341-III. Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» / VR Ukrainy. (2001) N. p. URL: <https://tinyurl.com/yag4t9ee>. [in Ukrainian].
2. No authors, (2012). Preface to the Fourth Edition *Criminal Profiling: The Imperatives of Scientific Methodology and a Behavioral Science Education. Criminal Profiling (Fourth Edition) An Introduction to Behavioral Evidence Analysis*, xv-xix. DOI :<https://doi.org/10.1016/B978-0-12-385243-4.00033-2>. [in English].
3. Morton, R. J., & Lord, W. D., (2005). Criminal Profiling, *Encyclopedia of Forensic and Legal Medicine*, 51-55. <https://doi.org/10.1016/B0-12-369399-3/00086-0>. [in English].
4. Douglas, J. E., Ressler, R. K., Burgess, A. W., & Hartman, C. R. (1986). Criminal profiling from crime scene analysis. *Behavioral Sciences & the Law*, 4 (4), 401-421. DOI :<https://doi.org/10.1002/bsl.2370040405>. [in English].
5. Pro operatyvno-rozshukovu diialnist: Zakon Ukrainy vid 18 liutoho 1992 r. № 2135-KhII. (1992) N. p. Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» / VR Ukrainy. URL: <https://tinyurl.com/y47sba2z>. [in Ukrainian].
6. Kuryliuk, Y., & Khalymon, S. (2020). Criminal profile of migrants' smuggler across the State Border of Ukraine. *Amazonia Investiga*, 9 (27), 195-208. DOI : <https://doi.org/10.34069/AI/2020.27.03.21>. [in English].
7. Baulin, Iu. V. (2010) Kryminalne pravo Ukrainy: osoblyva chastyna : pidruchnyk / Yu. V. Baulin, V. I. Borysov, V. I. Tiutiuhinetal. ; V. V. Stashys, V. Ia. Tatsii (Eds.). 4-tevyd., pererobl. I do pov. Kharkiv : Pravo. [in Ukrainian].
8. Vynogradov, A. K., Mykhailutsa, M. I. (2019) Porivnialno-pravovyi analiz kryminalnoi vidpovidalnosti za rozgholoshennia derzhavnoi taiemnytsi ta za rozgholoshennia vidomosti viiskovoho kharakteru, shcho stanovliat derzhavnu taiemnytsiu, abo vtratu dokumentiv chy materialiv, shcho mistiat taki vidomosti / Protydiia zlochynnosti: problem praktyky ta naukovo-metodychne zabezpechennia. *Pivdenno ukrainskyi pravnychnyi chasopys - South Ukrainian Law Journal*, issue 3, 46-49. DOI : <https://doi.org/10.32850/sulj.2019.3-11>. [in Ukrainian].
9. Solarova, D. V. (2019) Profailinh – zasib pidvyshchennia efektyvnosti protydii zlochy nnosti / Naukaonline : Mizhnarodnyi elektronnyi naukovi zhurnal –International electronic scientific journal, 12.DOI : <https://tinyurl.com/yyyf73w9>. [in Ukrainian].
10. Polovnikov, V., Biletskyi, V., Tyshchuk, V., & Overchenko, Y. (2020). Criminological pro file of a perpetrator of a high treason. *Amazonia Investiga*, 9(28), 176-189. DOI :<https://doi.org/10.34069/AI/2020.28.04.21>. [in English].
11. Khalymon, S., Polovnikov, V., & Volynets, P. (2020). Socio-psychological Profile of a Person Who Confidentially Provides Assistance to the Operational Unit. *Anuario de Psicología Jurídica*, 30, 13-20. DOI : <https://doi.org/10.5093/apj2019a10>. [in English].
12. Vyslotska, T. Iu. (2017) Kryminalno-pravova okhorona taiemnytsi v Ukraine. *Doctor`s thesis*. Lvivskyi derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav. Lviv, 275. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 12.02.2021

Тыщук В. В., старший преподаватель кафедры специальных дисциплин факультета правоохранительной деятельности Национальной академии Государственной пограничной службы Украины имени Богдана Хмельницкого (г. Хмельницкий, Украина)
Сывовол Р. М., слушатель факультета руководящих кадров Национальной академии Государственной пограничной службы Украины имени Богдана Хмельницкого (г. Хмельницкий, Украина)

КРИМИНОЛОГИЧЕСКИЙ ПРОФИЛЬ ЛИЦА, СОВЕРШИВШЕГО РАЗГЛАШЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ТАЙНЫ

В статье исследованы элементы криминологического профиля лица, совершившего разглашение государственной тайны. Исследование проведено на основе анализа статистических данных Единого государственного реестра судебных решений Украины. В исследовании были оценены социально-демографические (пол, возраст, образование, национальность) и уголовно-правовые характеристики (мотивация преступного поведения, единоличный или групповой характер преступных действий, длительность преступной деятельности, наличие или отсутствие судимости и т. п.). Обобщение и интерпретация результатов судебных решений предоставили возможность смоделировать типичный криминологический профиль личности преступника, совершившего разглашение государственной тайны, а также выделить отдельные специфические характеристики субъектов этого преступления.

Ключевые слова: национальная безопасность, разглашение государственной тайны, Государственная пограничная служба Украины, криминологический профиль, лицо преступника, признаки преступника, Единый государственный реестр судебных решений Украины.

Tyshchuk V., Senior Lecturer of the Department of special disciplines Faculty of Law Enforcement of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytsky (Khmelnysky, Ukraine)

Syvovol R., Student of the Faculty of Management training National Academy of State Border Guard Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytsky (Khmelnysky, Ukraine)

THE CRIMINOLOGICAL PROFILE OF THE PERSON WHO MAKES THE DISCLOSURE OF THE STATE SECRETS

The article examines the elements of the criminological profile of the person who made the disclosure of a state secret. The study was conducted on the basis of the statistical data analysis of the Unified State Register of the Court Judgments of Ukraine. The received results of the study of court decisions come under the Art. 328 and the Art. 422 of the Criminal code of Ukraine. The study evaluated the socio-demographic (gender, age, education, nationality) and criminal legal (motivation of criminal behavior, individual or group nature of criminal acts, duration of criminal activity, presence or absence of criminal record, etc.) characteristics. The methodology of the empirical part of the study is based on general scientific methods, the main of which was the method of systems analysis. This method in some way combines subjective and objective aspects of cognition. The generalization and interpretation of the results of court decisions provided an opportunity to model a typical criminological profile of the person who committed the disclosure of a state secret and to identify some specific characteristics of the subjects of this crime. This is a male person (86.2%), aged 35 to 59 years (65.6%),

who lives in a city (100%), has a higher education (79.3%), is a civil servant (82.8%), is not married (68.9%), has no dependent minor children (55.2%), has not been convicted (100%) and has committed a crime alone (82.8%). Thus, the above-mentioned elements of the criminological profile of the person who committed the disclosure of a state secret will help the operational staff to form an idea of the quota of people who may be prone to committing this type of crime. In addition, the use of a typical profile of such people will narrow the search for factual data on intelligence and subversive activities of foreign states special services and promote the interests of criminal justice, as well as obtaining the information in the interests of citizens, society and the state.

Keywords: national security, disclosure of state secrets, State Border Guard Service of Ukraine, the criminological profile, the criminal, the signs of a criminal, the Unified State Register of Court Decisions of Ukraine.

DOI: 10.33766/2524-0323.93.315-325

УДК 351.863:351.74 (477)

Шевчук О. О., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри економічної безпеки та фінансових розслідувань Національної академії внутрішніх справ (м. Київ, Україна)

e-mail: alexosvita@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-5513-6517>

Марчевський С. В., кандидат юридичних наук, доцент кафедри економічної безпеки та фінансових розслідувань Національної академії внутрішніх справ (м. Київ, Україна)

e-mail: marik1984@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-3623-4461>

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Стаття присвячена з'ясуванню ролі органів Національної поліції України в забезпеченні економічної безпеки держави.

У публікації викладено погляди науковців щодо визначення поняття економічної безпеки держави та участі Національної поліції України в її забезпеченні.

Зауважено, що всі органи і підрозділи Національної поліції України опосередковано забезпечують економічну безпеку держави, а Департамент стратегічних розслідувань безпосередньо протидіє економічним (фінансовим) загрозам у нашій країні.

Ключові слова: національна безпека, економічна безпека, Національна поліція України, Департамент стратегічних розслідувань, Стратегія національної безпеки, корупція.

Постановка проблеми. Усі органи державної влади мають турбуватися одним із першочергових завдань – забезпеченням Національної безпеки держави. Економічна безпека, будучи складовою національної безпеки, на сьогодні піддається чи не найбільшому внутрішньому та зовнішньому впливу, який поступово погіршує стан економіки України. За інформацією Національного банку України щодо результатів дослідження української економіки, 846 млрд. гривень або